

MDAG

MULTIDISCIPLINARY APPROACHES
WITH GEOGRAPHY

Başvuru 01.06.2024 Received | Kabul 24.06.2024 Accepted
E-ISSN: 2980-1141 | <https://www.mdag.com.tr>
Cilt 2, Sayı 2 (2024), ss. 82-94
Doi., <https://doi.org/10.29329/mdag.2024.670.2>

Atf Bilgisi / Reference Information

Erbilici, E. (2024). Kültürel Coğrafya Bağlamında 19 yy. Osmanlı Saray Mobilyaları. *Multidisipliner Yaklaşımlarla Coğrafya Dergisi*, 2(2), 82-94, 10.29329/mdag.2024.670.2

Kültürel Coğrafya Bağlamında 19. yy Osmanlı Saray Mobilyaları

In the Context of Cultural Geography 19. century Ottoman Palace Furniture

Eyüp Erbilici

Dr., Oktay Yalçın Gençlik Kütüphanesi, erbilici2746@gmail.com

ÖZET

Bu çalışma, kültürel coğrafya perspektifinden 19. yüzyıl Osmanlı saraylarında kullanılan mobilyaları incelemektedir. Mobilya, yalnızca bir kullanım aracı değil, aynı zamanda mimarinin bir parçası ve bir aksesuar olarak da değerlendirilmiştir. 19. yüzyılda Osmanlı saraylarındaki mobilyalar, Avrupa'daki stil değişimlerinden etkilenmiş ve bu süreçte Barok, Rokoko ve Art Nouveau gibi çeşitli Avrupa mobilya tarzları Osmanlı saraylarında benimsenmiştir. Araştırma, mobilya kavramının ve tarihinin yanı sıra, Osmanlı Devleti'nin Avrupa ile olan kültürel etkileşimlerini ve bu etkileşimlerin mobilya sanatına olan yansımalarını ele almıştır. Özellikle Dolmabahçe, Yıldız ve Beylerbeyi Sarayları'ndaki mobilyalar detaylı bir şekilde incelenmiş, bu saraylarda kullanılan mobilyaların hem yerel hem de batılı tarzlardan nasıl etkilendiği ortaya konulmuştur. Çalışmanın bulguları, Osmanlı saray mobilyalarının, dönemin mimari ve estetik anlayışları ile uyumlu bir şekilde geliştiğini ve zengin bir kültürel etkileşimin sonucu olarak şekillendiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Osmanlı, Saray, 19 yy.

ABSTRACT

This study examines the furniture used in 19th-century Ottoman palaces from a cultural geography perspective. Furniture is evaluated not only as a utilitarian object but also as a part of architecture and an accessory. The furniture in the Ottoman palaces of the 19th century was influenced by the stylistic changes in Europe, and during this period, various European furniture styles such as Baroque, Rococo, and Art Nouveau were adopted in the Ottoman palaces. The research addresses the concept and history of furniture, as well as the cultural interactions between the Ottoman Empire and Europe, and how these interactions were reflected in the art of furniture. In particular, the furniture in Dolmabahçe, Yıldız, and Beylerbeyi Palaces was examined in detail, revealing how the furniture used in these palaces was influenced by both local and Western styles. The findings of the study show that the Ottoman palace furniture developed in harmony with the architectural and aesthetic understandings of the period and was shaped as a result of rich cultural interaction.

Keywords: Culture, Ottoman, Palace, 19th Century.

Giriş

Sadece kullanım aracı olmaktan başka mimarinin bir nevi parçası, aksesuarı olarak görülen mobilya üzerinde bir bölgenin coğrafi şartları, ekonomisi, yöresel adetleri, içinde bulunulan psikoloji gibi birçok unsur önemli etkiye sahiptir. Mobilyanın tarihi ilk çağlara kadar inmektedir. İlk çağlarda mobilya olarak iskemle, masa, yatak ve sandık kullanılmıştır. Orta çağda ise koltuk büfe gibi eşyalar bunlara eklenmiştir. 17. yüzyıldan itibaren ise artık mobilya daha gösterişli ve süslü yapılmaya başlanmıştır.

Tarihte kullanılan mobilyalardan en eski olarak Mısır uygarlığı görülmektedir. Mısırdaki gelenek ve usullere göre mobilya da aynı şekilde yapılarak devam etmiştir. Yunan ve Roma mobilyasına bakıldığında Mısır ve Mezopotamya ile etkileşim içinde olduğu görülebilmektedir. Türklerde ise mobilya önce konar göçer bir hayat sürdürdükleri için kolayca taşınabilen araç ve gereçler yapmışken; zamanla yerleşik hayata geçmeleriyle birlikte yapılan eşyalar da kalıcı olmaya başlamıştır.

Rönesans'la birlikte gelen fikir özgürlüğü her alanda olduğu gibi mobilyaya da etki etmiştir. Rönesans usulü mobilyalar yapılmıştır. Daha sonra Barok ve Rokoko tarzı mobilyalar yapılmıştır. 19. yüzyıldan itibaren ise Fransız Art Nouveau denen mobilya stili yapılmaya başlanmıştır. 19. yüzyıl Osmanlı Saraylarında bu stilin etkisini görmemiz mümkündür. Özellikle Dolmabahçe Sarayı, Yıldız Sarayı, Beylerbeyi Sarayı gibi saraylarda Batılı mobilya örneklerine rastlamak mümkündür.

Kültürel coğrafya bağlamında 19. Yüzyılda Osmanlı devleti saraylarında kullanılan mobilya konulu olan bu çalışma üç bölümden müteşekkil olup birinci bölümde genel olarak mobilya kavramından ve Tarihte mobilya başlığı altında eski uygarlık ve devletlerde mobilyanın kullanımından bahsedildi. Daha sonra Avrupa mobilyası ve burada Avrupa tarzı mobilyalardan bahsedildi. İkinci bölümde ise Sanatta Osmanlı devleti ile Batının karşılaştırılması yapıldı. Bu bölümde batılılaşmadan ve Osmanlı devleti ile Avrupa arasındaki etkileşimlerden bahsedildi. Üçüncü bölümde ise Osmanlı saraylarından ve sarayda kullanılan mobilyalardan ve Oryantalist üsluptaki mobilyalardan bahsedildi.

Tarihte Mobilya

İlk insanların gösterişten ziyade oturma, yatma gibi bazı temel ihtiyaçlarını karşılamaya yarayan mobilya, oturlan yerlerin süslenmesine ve çeşitli amaçlarla donatılmasına yarayan taşınır eşyaya verilen isimdir (Grand Master Genel Kültür Ansiklopedisi,1992). Fransızcası hareketli manasına gelen meuble, Almancada Möbel İngilizcede Furniture ve Latince de mobilis olan mobilya'nın tarihi Eskiçağa kadar iner (Turani, 1995). Eskiçağda mobilya olarak sandık, iskemle, masa, yatak kullanılmıştır (Sabah Genel kültür Ansiklopedisi, 1991). Orta çağda koltuklar, sıralar, peykeler ve büfeler de kullanılmaya başlanmıştır. Rönesans'ta masa yerinden oynamaz hale geldi, yatak daha fazla kullanılır oldu ve değişik tipte dolap ve sandalye gibi çeşitli mobilyalar yapıldı (Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedi, 1972).

İlk ve Orta çağ Avrupası, Doğuda gelişen diğer medeniyetlerin tesirinde kaldığı gibi, mobilya sanat biçimlerinin de etkisine girdi. Mobilya süslemeleri büyük ölçüde değişti (Yeni Rehber Ansiklopedisi, 1994). Orta çağ ülkelerinde ev, köşk, saray gibi binaların daha gelişmiş ve süslü mobilyalarla döşendiğini görmekteyiz. Rönesans'ta masalar, dolaplar, konsol ve aynalar bir sanat halinde gelişmiştir (Önder, 1995). Tarih boyunca ekonomik duruma ve moda ya bağlı olarak mobilyaların bazen işlevsel, bazen dekoratif yanı vurgulanmıştır. Mobilya tasarımında aranan, kullanılabilirlik el işçiliğini ve güzelliği uyumlu bir bütün içinde birleştirmektir (Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi, 1989).

Çağlar boyunca mimari üsluplara göre mobilya da biçim almıştır. Süslemeler klasik, ampir, barok, rokoko üsluplara göre değişti (Önder, 1995) Orta çağ mobilyalarında Gotik üslubun sivri

kemerlerini anımsatan öğeler kullanıldığı gibi, çağdaş mobilyalarda da daha yalın çizgi ve malzemelerle işlevsellik vurgulanmıştır (Ana Britannica, 1989). Bu durum mobilyanın mimariye göre şekil almış olduğunu göstermektedir.

XVII. Yüzyıldan dan dan itibaren saray ve şatolardaki mobilya, daha gösterişli ve kullanışlı bir şekil almaya başladı (Meydan Larousse, 1972). XVIII. Yüzyılda pek çok yeni mobilyalar yayıldı. Meskenlerin yeni iç düzeni, mobilyaların da yatak odası, salon, banyo-tuvalet vb. eşyası diye sınıflandırılmasına yol açtı (Sabah, 1991). XIX. Yüzyıl bir önceki yüzyılda ortaya çıkan mobilya eşyasını kendi zevkine uydurdu, ancak bu yüzyılın ikinci yarısı başından itibaren eşyada daha çok rahat ve kullanışlılık aranmaya başlandı (Büyük Larousse, 1972). 19. Yüzyıldan itibaren Osmanlı saray ve konaklarında Avrupa stili mobilyalar kullanılmaya başlanmıştır (Önder, 1995).

Başlangıçtan bugüne kadar insanlık iki önemli değişim geçirmiştir. Bunlardan biri Tarım devrimi diğeri ise endüstri devrimidir. Tarım dönemi öncesi insanlar göçebe topluluklar halinde yaşıyorlardı bu yüzden de bu dönemde konut donatımından söz edilemez. Endüstri devriminin etkisi önemlidir. Gelenekleri, biçimleri, yaşam tarzını hızla değiştirmiş, kendi sistemleriyle birlikte konutu ve konutun mobilyasını insanoğluna benimsetmiştir (Muhiç, 2007).

Mobilya hem gereksinimler için kullanılmış bir eşya, hem de bir süsleme aracıdır. Bu nedenle çağlar boyunca toplumların yaşam koşullarına uygarlık anlayışlarına ve estetik görüşlerine göre değişik biçimler almıştır, göçebe bir toplumda göç ederken kolay taşınabilmesi açısından esnek mekân ve esnek mobilyaya ihtiyaç duyulmuştur. Yani coğrafya ve yaşam tarzı kullanılan araç gereci etkilemiştir (Muhiç, 2007).

Tarihte kullanılan mobilyalardan en eskisi Mısır uygarlığına aittir. Yapılan araştırmalar sonucunda bir eski mısır evinde yatak, koltuk, sandık, masa gibi çeşitli eşyalara rastlanılmıştır (Muhiç, 2007). Mısır uygarlığından günümüze çok sayıda mobilya ve eşyaların kalmasının nedeni, kullanılan ahşap malzemenin çöl ikliminde bozulmamasına bağlayabiliriz. Mısırdaki eski krallık döneminde mobilyalar gösterişten uzak ve sade olurken orta krallık da daha da gelişmiş ve yeni krallık döneminde malzemeler özenle işlenmeye başlanmış ve ayaklarda aslan, boğa, fil gibi motiflerle süslemeye daha da önem verilmiştir (Gizemmobilya.com).

Eski Yunan'da ev yaşamı gösterişten uzaktı. Yunanlılar sadece masa, yatak ve sandalye kullanıyordu. Yemek esnasında erkekler yataklara uzanır, kadınlar sandalyede otururdu. Tornacılık sanatı da Yunanlılar tarafından geliştirildi (Temel Britannica, 1993). Eski Yunan mobilyasının çok çeşitli oturma eşyaları vardır. Bunların en gösterişli olanı ise merasim koltuklarıdır. Yatakları süslemede altın, gümüş, bağa, fildişi kullanılıyordu (Türk Ansiklopedisi, 1976). Roma döneminin mobilyaya katkıları sağlam masalar ve rafli dolaplar olmuştur. Roma mobilyası Yunan ve Etrüks olmak üzere iki ayrı kaynaktan gelişmiştir (Muhiç, 2007).

Türklerde Mobilya

Türkler daha önce de belirttiğimiz üzere önceden göçebe bir yaşantıya sahip olduklarından dolayı kolay taşınabilen halı, yastık, sandık gibi eşyalar kullanmışlardır. Ancak Türklerde de çeşitli işler için kullanılan sandalyeler vardı ve oturmağa yarayan her oturak, kendi tipi ve kullanım yerine göre isimler almışlardır. Avrupa'da da aynı durum söz konusuydu. Ama Türkler isimleri batıdan aldılar diye Türklerin oturacak şeylerden habersiz olduklarını söyleyemeyiz (Ögel, 1978). Türklerde karyola önemli değildi; çünkü yatak toplanır, döşenir aynı zamanda üzerine oturulur bir minderdirdi. Eski Türklerde Kırmız sürahileri konulan dört ayaklı sehpalara Şire adı verilmiştir (İrez, 1988).

Dolap, sedir, ocak, raf sabit donatı elemanları olduklarından dolayı Türk konut yapısının mimariden ayrılmayan kısımlarıdır. Sandık ise eski Türklerin en değerli eşyalarından biriydi. Ekonomik duruma göre abanoz, demir, gümüş vb. gibi sandıklar vardı (Algan, 2006). Sandık kolayca

benimsenmiş ve hatta Türk evlerinde gömme dolap geleneği olmasına rağmen birde sandık odası yaparlardı. Sandığın Türklere yaygın kullanımı Osmanlı Devleti'nin Avrupa ile ilişkilerinin arttığı, Batı yaşam tarzına özendiği 1800'lere denk gelmektedir. Türk milletinde çeyizin önemli bir yeri olduğundan sandık da Türkler için çok önemli bir yere sahiptir (Usal, 2010).

Selçuklular ağaç işçiliğine ilgi duymuşlar ve mimarının yanı sıra çeşitli ahşap eserler meydana getirmişlerdir (İrez, 1988). Selçuklu dönemi ahşap eserlerden sadece bir kısmı günümüze kadar gelebildi. Bunlar sanduka, rahle, mihrap, kürsü ve mimariye bağlı olarak tavan girişleri, sütun başlıkları, pencere ve kapı kanatlarıdır. Orta çağda Anadolu'da yaşanan savaşlar ve yağmalar bir de ağacın yangına ve çürümeye karşı dayanıksız olması nedeniyle diğer küçük süs eşyaları ve kullanım eşyaları günümüze pek gelememiştir (Thema Larousse, 1994). Selçuklu dönemi ana ahşap teknikleri: künde-kari, taklit künde-kari, çift katlı kabartma tekniği, eğri kesim tekniği, ajur tekniği ve kafes tekniğidir (İrez, 1988).

Selçuklu devri Türk sanatının ağaç işçiliğindeki XII. ve XVIII. Yüzyıllardaki motif ve teknikler XV. Yüzyıl Osmanlı ağaç oymacılığının ana hatlarını oluşturmaktadır. Bunlar Osmanlı devrinde daha yeni ve ileri teknikler kazanmışlardır (Kerametli, 1962). Osmanlı döneminde teknik olarak Selçuklu döneminden pek farklı değil ancak Osmanlı dönemi ağaç işçiliği natüralist çiçek motiflerinin ağırlık kazanmasından, madalyonlu kompozisyon yerine üçgen, yıldız, zikzak ve çokgen türü geometrik motifler kullanılmış, sedef, fildişi, bağa, altın, gümüş gibi ağaç dışında malzemelerden de faydalanılmıştır (Thema, 1994).

XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Topkapı Sarayı'nda ahşap işçiliğini öğreten atölyeler kurulmuştur. XVII. Yüzyıldan itibaren Osmanlı yöneticilerinin devletin yıkılışını önlemek amacıyla batıyı örnek alma girişiminde buldukları ve her alanda değişimlerde buldukları görülmektedir (İrez, 1988).

Avrupa'da Mobilya

Rönesans dönemi sonrası yani XVI. Yüzyılın ilk yarısı özellikle Avrupa'nın Katolik ülkelerinde dinsel konuları etkileyici bir şekilde yansıtan, tümüyle eğri çizgi ve bol figürlere dayanan Barok sanatı daha çok sarayın mutlakiyetçi tutumunun abartılı bir ürünü olup amacı şaşırtmak ve göz kamaştırmaktır (İnde-kom). Bu dönem mobilyası eskiden olduğu gibi genelde duvar diplerine sıralanmıştır. Saraylardaki gibi evdeki mobilyalarda da hiyerarşik düzen gözetilmiştir. Ayrıca barok zenginleşen bir toplumun yaşam biçimini sergiler. İç mimarlıkta Rönesans stillerinin öncüsü İtalya olmuştur. XIV. Louis ile birlikte başlayan Barok tarzı ise Fransa öncülüğünde gelişmiştir (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1998).

Rokoko üslubu ilk olarak Fransa'da XV. Louis döneminde benimsenmiştir. Rokoko, karışık ve dolambaçlı çizgiler, kabartmalı yüzeyler, derin oymalar, canlı ve kontrast renkler ile göz kamaştırıcı bir üslup olarak mobilyaya yansımıştır. Mobilya yüzeylerine gül ağacından kakma çiçek süsleri, lake üzerine boya ile uzak doğu konuları işlenmiştir. Bu stilde koltuk, kanepeler ve sandalyelerde oturma ve arkalık yüzeyleri kumaşla kaplanmıştır (İnde-kom).

Rokoko biçimsel olarak Roma etkisinden en uzak olanıdır. En önemli özelliği kendine özgü s ve c kıvrımlarını anımsatan çizgilerdir. Bu dönemde Avrupa'da Uzak doğu etkilerini de görmemiz mümkündür (Eczacıbaşı, 1998). 1740'larda Rokoko üslubu muhafazakârların itirazlarına rağmen İngiltere'ye girdi. Rokoko 1735'den 1765'e kadar Fransa Mobilyacılığını etkiledi (Türk Ansiklopedisi, 1976).

Sözlük karşılığı Yeni Sanat olan bu Fransızca Sözcük, sanat tarihinde 19. yüzyılın sonu ile 20. Yüzyılın başına yaklaşık 25 yıl süren ve derin izler bırakmış olan bir sanat akımının adıdır. Bu akım öncelikle sanayileşmiş yeni bir üretim biçimini geliştirip, sahiplenmiş ülkelerde görüldü. Bu akımın asıl esin kaynağı Avrupa dışı kültürler olmuştur. İç mekân düzenlemelerinden mobilyaya, aydınlatma

araçlarından perdeler, vitraydan kapı tokmağına kadar her şey zengin bir Art Nouveau literatürünün oluşmasını sağlamıştır (Batur, 1995).

Art Nouveau sanatında dekoratif süsleme ön plandadır. Diğer yüzyıllara nazaran süsleme sanatı önem kazanmıştır. Tüm sanatkarlar el ele vererek dekoratif el sanatları fonksiyonunu eserlerinde tanıtmışlardır (İrez, 1988).

Avrupa Tarzı Mobilya Stilllerinin daha pek çok çeşitleri vardır. Fakat konunun ağırlık noktasını daha çok Kültürel coğrafya olarak 19. Yüzyıl ve Osmanlı Saraylarında Mobilya oluşturduğu için önemli olanlar incelendi.

Sanatta Osmanlı Devleti ve Batı İlişkileri

Osmanlı İmparatorluğunda sanatta batılılaşma ilk kez 17. Yüzyılda Lale devriyle beraber, geleneksel üslup özellikleri arasında görülmeye başlayan yeni bir üslubun somutlaşmasıyla ortaya çıkmıştır. Sanatta batılılaşmanın nedeni genellikle Avrupa etkisi olarak kabul edilmektedir. Fransızların Osmanlılarla olan politik ve ticaret ilişkileri 16. Yüzyılda başlamıştır. Bu dönemde Osmanlı devleti zengin bölgeye sahip, üstün uygarlık, görkemli bir imparatorluğuyla tanınıyordu. Bu nedenle Fransa'da hayranlık uyandırmaktaydı. Bu dönemde Fransa sanatına baktığımızda ise İtalyan Rönesans'ının etkisiyle geliştiğini söyleyebiliriz (Yenişehirlioğlu, 1993).

Batı etkilerinin ilk belirtileri III.Ahmet döneminde aranmaktadır. Daha önceki dönemlerde Osmanlı Devleti kendini her bakımdan Avrupa'dan üstün görüyordu ve böyle bir psikoloji içerisinde bulunuyorlardı. Lale devri ile birlikte artık farklı bir anlayış içerisine girmiştir ve Avrupa'nın yeniliklerini takip etmeye karar vermiştir. Bu dönemin en önemli olayları arasında ise Yirmi Sekiz Çelebi Mehmet Efendi'nin Paris elçiliği ile bir bağ kurması gelmektedir. Mehmet Efendi kalabalık bir heyetle Paris'e gider ve dönüşünde Avrupa'daki gördüklerini, giderken yolda gördükleri yerleri, Paris'in saray ve bahçelerini, halı ve ayna imalathanelerini, seralarını, rasathane, matbaa, kilise, kale ve istihkâmlarını, opera ve apartmanlarla Parisli kadınları tasvir ettiği eseriyle Lale devrinin dinamiklerini oluşturmuş olup, Osmanlı'da batıya ait sosyokültürel etkiler kısa sürede hissedilmiştir (Polatçı, 2011). Lale Devrinde uygulanan bu Batı hayranlığı ve Batıyı örnek alma Patrona Halil isyanıyla sekteye uğramış fakat daha sonraki dönemlerde bu olay daha önemli bir hal almıştır (İrez, 1988).

Avrupa'ya gönderilen elçilerle Osmanlı-Batı ilişkileri yeni bir boyut kazanmıştır. Avrupa'ya bir Türk tarzı modası da egemen olmuştu fakat 18. Yüzyılın sona ermesiyle Avrupa'daki bu Türk modası da son bulmuş ve yerini Oryantalizm adı altında tanımlanan daha romantik nitelikli Doğu ilgisine bırakmıştır (İnankur, 1993).

Osmanlı devletinde ıslahat ve yenilik hareketleri, esas itibarıyla saraydan gelmektedir. Osmanlı Padişahlarının Topkapı sarayının dışına taşımaları ve burasını tamamen terk etmeleri, hem padişahların yeni köşk, yalı ve saraylar yaptırmaları hem de onlardan gören vezir, paşa ya da hali vakti yerinde olan kimselerin yeni birtakım binalar inşa ettirmeleri sonucunu vermiş ve böylece şehrin çevresinde değişimler meydana gelmiştir. Dıştan gelen etkiler, alafrangalaşmaya başlayan yaşam tarzı, zevklerdeki değişimler yeni yapılan bu binaları ve içerisindeki eşyaları farklı bir şekillenmeye götürmüştür (İrez, 1988).

Alafrangacılık, Batı adetlerinin Osmanlıya girmesini kolaylaştırdı. Alafrangacılık hareketleri ilkin Türk cemiyetlerinin seçkinleri ve yüksek mevkideki memuriyetleri arasında görülmektedir. Evlerin ve konakların içi batılılaşmaya başladı. Evlerde masa ve kanepe, koltuk kullanılmaya başlandı. Fakat minderler de eski adetler olarak muhafaza edildi. Minder gibi bazı eski kullanılan eşyalar da muhafaza edildi. Osmanlı Cemiyeti ile Garp cemiyeti arasında böyle ilişkiler kurulması, Osmanlı halkına batının taklit edilmesine Batılıların da Osmanlı halkını eleştirmesine yol açtı (Karal, 2011).

Osmanlı Devleti ile Batı etkileşimi yukarıda da bahsedildiği üzere karşılıklı olmuştur ve siyasi

ve diplomatik ilişkiler kültüre de etki etmiştir. Türk siyasi ve askeri gücü batı da önemli değişiklik oluşturmuştur. Bu siyasi değişiklikler de Türkler ile Batı arasında kültür alışverişine zemin oluşturmuştur. Çok yönlü kurulan ilişkiler neticesinde artık Avrupa'da kültürel sosyal ve günlük yaşantıyla birlikte sanatın her dalında Türk esintileri girerek, Türkler gibi yaşamak, Türkler gibi giyinmek ve evlerini Türk dekoratif unsurlarıyla döşemek olağan hale gelmiştir. Evlerinde Türk köşesi bulundurmaya gerici gözle bakılıyordu. Ev içi dekorasyonlarda yer alan mobilyalarda da zaman zaman Türk izine rastlamak mümkündür. Ürettikleri mobilyalara da Türk mobilyası diye ad da takıyorlardı (Bilgicioğlu, 2007).

19. yüzyılın sonuna doğru batılılaşma hareketlerinin daha bariz bir şekilde uygulandığı görülmektedir. Bu dönemlerde Anadolu'da mobilya ve ev eşyalarında batılılaşmanın etkisiyle bir değişim olduğunu görülmektedir. Bu dönemde modernleşme ve batılılaşma hareketleri hız kazanmıştır. Avrupalılar, azınlıklar ve Osmanlı seçkinleri hep birlikte batı tarzı mobilyaların yayılmasında önemli rol oynamışlardır. Bunların yanında Büyük mağazalar, yerel marangozlar ve mektebe-i sanayi batı tarzı ev eşyaları ve mobilya kullanımında önemli rol oynamışlardır. III. Selim döneminde, Avrupa yapımı mobilyalar ilk kez Topkapı sarayına girmiştir. Topkapı sarayında bulunan Rokoko üslubu koltuklar batı mobilyasının somut bir örneğini oluşturmaktadır (Algan, 2006).

Osmanlı devleti 18. Yüzyıl sonlarına kadar ancak gerek duyduğu zamanlarda Avrupa'ya elçi göndermiştir ve daimî elçiliğimiz de 1835 de kurulmuştur. Fakat Venedikliler, İngilizler, Almanlar, Ruslar ve Fransızlar 15. Yüzyılın başlarından itibaren İstanbul'da daimî elçi bulunduruyorlardı. 16. Yüzyılın ikinci yarısına kadar Venedik, ticaret hacmi en geniş olan devletti. Venedikliler Osmanlılara çeşitli eşyalar satıyor ve karşılığında kendileri de Osmanlı devletinden birtakım eşyalar alıyorlardı. Daha sonra Venediklilere rakip olarak diğer devletler ortaya çıkmıştır. Fransa'da Osmanlı devletinden bu şekilde ticaret yapıyordu fakat daha sonra Fransa'ya önemli bir rakip olan İngiltere ortaya çıkmaktadır. Bunun üzerine Osmanlı devleti İngiltere ile de ticaret yapmaya karar vermiştir (İrez, 1988).

Avrupa ile yapılan bu ticaretler, ilk kez sosyal ve kültürel hayat üzerinde etkilerde bulunmaya başladı. 1721'de Paris'te Türk elçiliğinin başlattığı moda, İstanbul'da bir Frenk tarz stili modasıyla karşılık buldu. Fransız bahçeleri ve dekorasyonları, Fransız mobilyası saray çevrelerinde kısa süre moda oldu (Lewis, 1998).

Mobilya konusunda Padişahlardan II. Abdülhamit'in marangozluğa merakından ve aynı zamanda usta bir marangoz olduğundan kaynaklardan bilgi almaktayız. Padişah Yıldız sarayına taşındığında orada Tamirhane-i hümayunu kurmuştu. Avrupa'dan da çok sayıda alet getirtmiştir. II. Abdülhamit burada çok güzel eserler oluşturmuştur. Avrupa mobilyalarına benzer şekilde mobilyalar üretmiş ve saraylarda kullanılmıştır (İrez, 1988). II. Abdülhamit'in marangozluğa olan merakından kızı Ayşe Osmanoğlu hatıralarında şu şekilde bahseder: " Babamın marangozluğa olan merakı babasının zamanında başlamıştır. Çünkü Abdülmecit Han da marangozlukla uğraşmış ve yanında Halil Efendi adında usta bir sanatkâr varmış. Babam bu Halil Efendi'den ders almış, onunla birlikte çalışmış. Büyükbabamın marangoz takımlarında Halil Efendi'nin imzası kazılı imiş. Bu takımlar Yıldız'da babamın atölyesinde idi. Kendisi de bu aletlerle çalışırdı. Avrupa'dan yeni sistem birçok aletler de getirtmişti. Yaptığı birçok sedefli, oymalı eşyalar Yıldız'da idi. Bunların şimdi ne olduğunu bilmiyorum. Yalnız yaptığı ve son Osmanlı sadrazamı Tefik Paşaya hediye ettiği bir dolap şimdi Tefik Paşa'nın büyük oğlu, eski yaver ve damatlardan İsmail Hakkı Bey'in kadirşinas ellerindeydi. Babam bir de bir iskemle ile ancak 35 santimetre boyunda küçük, zarif bir çekmeceli dolap yapmıştı. Bunlardan başka yapmış olduğu büyük bir dolabın üzerinden sökülmiş, sedefle işlenmiş, köy manzarası gösteren dört parçayı İstanbul'dan götürmüş, ikisini merhum hemşirem Refia Sultan'a hediye etmişim" demiştir (Osmanoğlu, 1984).

Osmanlı Saraylarının İncelenmesi ve 19. Yy Osmanlı Saraylarında Mobilyanın Önemi

Dolmabahçe Sarayı

Bu saray otuz birinci Osmanlı padişahı Sultan Abdülmecid (1839-1861) tarafından yaptırılmıştır. Yapımına 13 Haziran 1843 de başlanılan saray 7 Haziran 1856 tarihinde kullanıma açılmıştır. Sarayın ana yapısı, Mabeyn-i Hümayun, Muayede salonu ve Harem-i hümayun adlarını taşıyan üç bölümden oluşur. Mabeyn-i Hümayun; devletin yönetim işleri. Harem-i Hümayun; Padişah ve ailesinin özel yaşamı, bu iki bölümün arasında yer alan kısım ise Muayede salonudur ki burada Padişah'ın devlet ileri gelenleriyle bayramlaşması ve kimi önemli devlet törenleri için ayrılmıştır (Sanat tarihi ve arkeoloji.com).

19. yüzyıl Osmanlı Sarayları içerisinde Batılı üslupla kendi ulusal mobilya örneklerini en güzel şekilde görebildiğimiz saray Dolmabahçe sarayıdır. Dolmabahçe Sarayı'nın salon ve odaları Avrupa'dan Türk toplumuna yansıyan 19. Yüzyıl karmaşasına göre düzenlenmiştir. Dolmabahçe sarayı, Çinili salonda görülen iki koltuk türü, 19. Yüzyılda ortaya çıkan mobilya tiplerine örnektir. Üç tane oturacak yeri olan koltuğun diğer bir ismi de dedikodu koltuğudur. Dolmabahçe Sarayı'nın "binek salonu" olarak tabir edilen salonun oturma mobilyaları XVI. Louis üslubundadır (İrez, 1988). Dolmabahçe sarayı selamlık bölümünden Harem'e geçişi sağlayan koridor üstünde yer alan ikinci sofada bulunan, tablası sekiz köşeli ve sekiz ayaklı küçük boyutlu orta masası Tamirhane-i Hümayunda yapılmıştır. Dolmabahçe Sarayı Harem bölümünde kabul odası olarak kullanılmış olan Kırmızı odadaki bağa ve pirinç malzeme ile boulle tekniğinde işlenmiş orta masası Sultan Abdülmecid tuğralıdır (Milli Saraylar.gov.tr).

Dolmabahçe sarayının gerek inşasında gerekse iç ve dış süslemelerinin yapımında pek çok sanatçı çalışmış sarayın ortaya çıkmasında hem Avrupalı hem de Osmanlı ustaların emekleri vardır. Yapısal faaliyetlerin başına Garobet Balyan kalfa getirilmiş yardımcı olarak da Nikogos Balyan görev almıştır. Sarayın dışı Avrupa saraylarına benzese de Dolmabahçe sarayının içi Türk İslam yaşamına uygun biçimde düzenlenmiştir. Dolmabahçe sarayı, büyük bir ana kütleyle onu çevreleyen ve hem yönetim hem de sosyal hayatı karşılamaya yönelik yapılardan oluşmaktadır (Algan, 2006).

Dolmabahçe Sarayının değişikliğe uğramayan odalarından bir tanesinin "sefirlerin kabul odası olduğunu II. Abdülhamit döneminde çekilen fotoğraflardan anlamaktayız. Burada oturma takımı XV. Louis üslubundadır. Ayak üzerleri kabartma yaparak süslenilmiş ve kolçak üstleri hafif dolgulu olarak kumaşla kaplanmıştır. Aynı odada Napolyon'un hediyesi olan ve üzerinde Napolyon Bonaparte ile gözdelelerinin resimleri olan bir sehpa vardır. Rokoko üslubundaki oturma mobilyaları ile döşenmiş sonraki odanın girişinde Boulle tekniğinde ve XIV. Louis üslubunda bir yazıhane vardır. Abanoz üzerine bağa, pirinç, altın yıldız bronz süslemelidir (İrez, 1988).

Sarayda kullanılan mobilyalar yurt dışından getirilmiştir. Rahle, kuran muhafaza kutusu, çekmece, sanduka, oymalı kapı kanatları, oymalı tavan göbekleri, minber, mihrap en çok göze çarpan mobilyalardır. Bunlar da genellikle dinin etkisi altında gelişmiştir. Mobilyalarda oyma süslemelere çokça yer verilmiştir (Algan, 2006).

Mobilya kullanım eşyası olarak ilk Dolmabahçe sarayında kullanılmıştır. Bunda döneme hâkim olan batılılaşmanın yanında sarayın mimarisi de etken olmuştur. Sultan Abdülmecid'in batılı tarzda devam eden döneminin ardından Sultan Abdülaziz'in tahta geçişi, beraberinde yeni zevk ve beğenileri getirmiştir. Özellikle sultanın Avrupa'da yaptığı geziler yeni üslup ve tarzların, Osmanlı toplumsal hayatına nüfuz etmesine etken olmuştur. Sultan Abdülaziz dönemi Batı'da Oryantalizmin etkin olduğu yıllardır (Baytar, 2012).

Dolmabahçe Sarayının 57 numaralı harem koridorunda bulunan tik ağacından yapılmış adete

dantel inceliğinde oluşturulmuş Hint işi bir dolap ile Giritli Mustafa imzalı Türk tarzında ahşap üzerine sedef kakmalı bir sehpa da o devrin döşemesindeki üslup karmaşasını göstermektedir. Sarayın Valide Sultan kabul odası olarak tanımlanan oda XV. Louis üslubundadır. Kanepe, perde ve duvarları aynı desendeki ipekli kumaşla kaplıdır. Bunun yanında Valide Sultan'ın yatak odası olarak bilinen odada ahşap üzerine fildişi ve sedef kakmalı ve 15 çekmeceli mücevher dolabı Yıldız sarayı Tamirhane-i hümayununda yapılmıştır. Sarayın Cumhuriyet döneminde Atatürk tarafından çalışma odası olarak kullanılan odasında gül ağacından mamul bir masa yer alır. Böbrek biçimli bu çalışma masası, İngiliz Neo-klasik sanatının Sheraton üslubundadır. Günümüzde Dolmabahçe Sarayı'nın II. kadın odasında bulunan ve "bonheur Du jeu" olarak tanımlanan bayan yazı masası XVI. Louis üslubundadır. 115 no'lu odada Sultan Reşat'a ait Baldahinli ve II. Henri üslubunda bir karyola bulunur. Dolmabahçe sarayında Japon usulü mobilyalar da bulunmaktadır. Muayede salonunun Padişahlık dönemindeki tek mobilyası bayramlardan birkaç gün önce Topkapı Sarayından getirilen altın tahttır. Sarayın 93 no'lu odasında görülen Abdülmecid tuğralı sedefli dolap Türk süsleme sanatının en güzel örneklerinden birisidir. Sarayın 91 no'lu odası ise batı ve doğu karakterini bir arada yansıtmaktadır (İrez, 1988).

Dolmabahçe Sarayında barok tarzı mobilyaların örnekleri çoktur. Barok tarzı masaların üst tablaları elips ya da dikdörtgen şeklindedir. Mobilyalarda simetri hâkim olup ayaklar tornalı ya da burmalı ayakların alt kısımlarında da tornalı ya da burmalı ara kayıtlara yer verilmiştir. Barok çağı sandalye ve koltukların arka kısımları yüksektir. Döşemelerde desenli kumaşlar kullanılmıştır. Dolmabahçe Sarayında kullanılan kitaplığın üst kısmındaki masif parça önce üçgen şeklinde kesilmiş olup ortası boşaltılarak kuğu boynu şekli verilmiştir. Rokoko üslubu sandalyeler pek süslü olmasına rağmen biraz kabadır. Dolmabahçe Sarayının günlük giriş çıkışların kullanıldığı mekânın oturma mobilyaları XVI. Louis üslubundadır (Algan, 2006).

Beylerbeyi Sarayı

Beylerbeyi Sarayı, Osmanlı Padişahlarının Sayfiye mekânı ve yabancı devlet başkan ya da hükümdarlarının ağırlandacağı bir devlet konuk evi olarak düşünülmüş ve Sultan Abdülaziz'in isteği üzerine 6 Ağustos 1863 de inşa edilmeye başlanmış ve 21 Nisan 1865 Cuma günü, yapılan bir törenle resmen kullanıma açılmıştır. Sarayın yaklaşık beş yüz bin Osmanlı lirasına mal olduğu tespit edilmiştir. Sarayın güney kesimi Mabeyn-i Hümayun kuzey kesimi ise Valide Sultan Dairesi olarak düzenlenmiştir (Sanat tarihi ve arkeoloji.com).

Beylerbeyi Sarayının II. Abdülhamit döneminde konsol ve aynadan başka eşyası bulunmadığını sonradan bazı lüzumsuz mobilyalarla doldurulduğunu görmekteyiz. Beylerbeyi Sarayının girişindeki soldaki küçük odada Yıldız Tamirhane-i Hümayununda yapılmış bir dolap ile bir yazıhane vardır. Beylerbeyi Sarayının doğu ve batı karakterini bir arada toplamış olan havuzlu salonda ise bezemelerine Türk motifleri hâkim olan kanepe ve koltuk takımları yer alır. II. Abdülhamit'in yatak odası olan odada da Rokoko tarzı mobilyalar görülmektedir. Sarayın Harem dairesi ikinci katında bulunan Şam işi ceviz masa kemik ve fildişi kakma ve talik yazılarla süslüdür. Ortada bulunan masa her ne kadar Avrupa tarzında olsa da bezeme açısından Türk motiflerini yansıtmaktadır. 19. Yüzyıl Neo-barok sanatının çizgilerini taşıyan vitrin ise Sultan Abdülmecid tuğralıdır (İrez, 1988).

Batılı bir akımın etkilerini taşıyan Beylerbeyi Sarayı ve kompleksinin kalem işleri, ilk bakışta klasik Osmanlı kalem işleri özelliğinden uzak, ancak üslup olarak İslam sanatından esinlenerek yapılmıştır. Bu üslup 19. Yüzyılda Batı'da sevilen Magrip ve Elhamra üslubudur. Ahşap üstüne altın varaklı kabartma süslemeli ve at nalı kemerli aynaların Beylerbeyi Sarayına ait olduğu kabul edilmektedir. Beylerbeyi Sarayı Harem Dairesi yemek salonunda bulunan sandalyeler, ceviz üstüne makalit ve sedef süslemelidir (Yum, 1993). Sarayın oda duvarları tavana kadar maun, armut, gül, limon gibi ahşap cinsleri ile kaplanmıştır. Tavan etekleri mukarnaslıdır. II. Abdülhamit'ten bu yana oturma

takımlarının değişmediği görülmektedir (İrez, 1988).

Yıldız Sarayı – Şale Köşkü

Beş yüz bin metre karelik alanı kaplayan Yıldız, yerleşim tarihi Bizans dönemine kadar inmektedir. İstanbul'un fethinden sonra bu koruluk 1. Ahmet döneminde Padişahın Has Bahçeleri arasına katıldığı bilinmektedir. II. Mahmut, Abdülmecid ve Abdülaziz dönemlerinde eklenen köşk ve kasırlarla gelişen buradaki yapılar topluluğu; Sultan II. Abdülhamit döneminde yapılan binalarla Yıldız Sarayı adını alarak Eski Saray, Topkapı Sarayı ve Dolmabahçe Sarayından sonra devletin dördüncü yönetim merkezi olmuştur. Osmanlı Konut geleneğinin yapıları olan Harem ve Selamlık bu yapıda görülmemektedir. Dış dünyaya yedi kapıyla ve ahşap panjurlu pencerelerle açılan Şale'nin katları arasındaki bağlantıyı biri mermer, ikisi ahşap olan merdivenler sağlamaktadır. Çırağan Sarayından getirilmiş sedef kakmalı kapılardan dolayı "Sedefli Salon" olarak da biline yemek salonunun mobilyaları, Sultan II. Abdülhamid tarafından Yıldız Sarayı bünyesindeki Tamirhane- Hümayunda yapılmıştır (Sanat tarihi ve arkeoloji.com).

II. Abdülhamit'in marangozluğa olan ilgisinden ve marangozluğundan kızı Ayşe Osmanoğlu'nun hatıralarında yer verdiğini daha önceki bölümlerde incelemiştik. II. Abdülhamit Yıldız Sarayına taşdıktan sonra kendisine bir marangoz atölyesi kurmuştur. Bu atölye batı ölçüsünde olup, içinde çok sayıda Avrupa'dan getirilmiş marangoz aleti vardır. Bu atölyede özgün mobilya üretildiğini imzalı ve tarihli mobilyalardan öğrenmekteyiz. Tamirhane- i Hümayun denilen yere Amerika'dan çeşitli cinste ahşap ithal edildiği anlaşılmaktadır. Ancak Yıldız Tamirhane-i Hümayununda üretilmiş olan mobilyaların hepsi için Osmanlı üslup özelliklerini taşıdığı söylenemez. Burada Avrupa usulü mobilyalar da sayıca çoktur. Dolmabahçe Sarayında bulunan 91 numaralı odada döner kütüphane örnek olabilir. Bunun yanında yine Dolmabahçe Sarayının Valide Sultanın yatak odasında bulunan Mücevher sandığı, bu atölyeyi sergileyen özgün bir örnektir (Yum, 1993).

Yıldız Parkı içindeki kalın duvarlarla çevrili bu Şale Köşkü bugün Sarayın en iyi muhafaza edilen yerlerinden biridir. Ayrı ayrı zamanlarda yapılmış üç binadan müteşekkildir. Büyük salonun II. Abdülhamit den bu yana orijinal eşyalarını muhafaza edemediği görülmektedir. Paris'ten Saraya yollanan bir mobilya kataloğu içinde Neo-gotik üslupta çizilmiş sandalye ve perde kornişlerine rastlanmaktadır. Yukarıda belirttiğimiz gibi Sedefli salon olarak bilinen salon XV. Louis üslubundaki takımlarla döşenmiştir. Köşkte bulunan aynalar da ise Rokoko tarzına rastlamamız mümkündür. Sultan Abdülhamit döneminde yaptırılan Merasim Köşkünün odalarından biri XIV. Louis üslubuyla döşenmiştir (İrez, 1988).

Çırağan Sarayı

Sultan Abdülaziz tarafından yapılan bu Saray Beşiktaş'ta Çırağan caddesinde yer almaktadır. 1863-1871 yılları arasında inşa edilmiştir. İlk Çırağan Sarayı, plan ve kullanım açısından, yeniliği ve değişimi yansıtan bir anlayış ürünüdür. Sarayda ortada bulunan ayan meclisine ait bir salon bulunmaktadır. Sarayda II. Abdülhamit in sanat koleksiyonundan Rembrandt ve Ayvazovsky'nin eserleri bulunmaktadır. 20 Ocak 1910 yılında Saray Kalorifer bacasından çıkan bir yangın sonucu beş saat içinde yanmıştır. Bu yangında çok değerli eşyalar, II. Abdülhamit'in özel koleksiyonu ve V. Murat'ın kütüphanesi de yanarak kül olmuştur. Çırağan Sarayı 1863-80'li yıllarda yaygınlık kazanan oryantalist üslubun örneklerinden birini teşkil etmektedir (Sanat tarihi ve arkeoloji.com).

Çırağan Sarayı süsleme açısından oldukça zengindir. Saray içinde geometrik süslemeler kullanılmıştır. Mobilyadan kapılara, pencereden sütunlara ve halılardan tavana her şey bilinçli süslemelerle doludur. Dolmabahçe sarayında yurtdışından birçok mobilya getirilmesine rağmen

Çırağan sarayında süsleme bütünlüğünü sağlamak için bu yol tercih edilmemiştir. Ayrıca sarayın iç süsleme dengesi ile dış cephe arasında farklılıklar vardır. İçerde bulunan geleneksel motiflere yakınlık ve şark dışarıda yerini gotik ve neo-klasik anlayışa bırakmıştır (Sanat tarihi ve arkeoloji.com).

Sonuç ve Öneriler

Kişi ve toplumların, yaşamlarını devam ettirebilmek amacıyla birtakım gereksinimleri vardır. Tarihin en eski toplumlarına da baksak hayatta kalabilmek için birtakım mücadelelerde bulduklarını görebiliriz. Türk toplumu göçebe bir yaşantıdan dolayı önceleri kolay taşınabilen ve en çok ihtiyaç duyulan eşyaları üretmiş ve kullanmışlardır. Önceleri mobilya kullanımına çok fazla ihtiyaç duymamışlardır. Ancak yerleşik düzene geçmeleriyle birlikte artık yavaş yavaş kalıcı eserler ve binalar oluşturmaya başlamışlardır. Mobilya hem değişik ihtiyaçlar için kullanılan bir eşya hem de süsleme aracıdır. Günümüze baktığımızda mobilyasız bir ev düşünemeyiz. Çünkü eve görünüm kazandıran mobilyalardır. Mekânlar orada kullanılan mobilyalara göre isim alırlar yatak odası, salon, mutfak vb. gibi. Türk toplumu yerleşik düzene geçmesi ve ileriki zamanlarda batıyı örnek alarak batılılaşma etkisi ile sosyal yaşamında bazı değişiklikleri yaşaması mobilyaya da yansımıştır. Mobilyanın mimariye koştur olarak geliştiğini de söyleyebiliriz. Gotik tarzı mobilyalar, Rönesans tarzı mobilya, barok ve rokoko stili mobilyalar, Louis tipi mobilyalar, art nouveau stili mobilyalar vb. birçok tarzda mobilya üretilmiştir. Gördüğümüz üzere mobilyalar dönemin koşullarına ve mimariye göre isim alarak gelişmişlerdir. Önceleri Osmanlı devleti kendini batıdan üstün görüyordu fakat daha sonra Lale devri ile birlikte Avrupa'ya elçiler gönderilmeye başlanmıştır ve Avrupa takip edilmeye başlanmıştır. Avrupa'nın kullanmış olduğu mobilyaların örneklerini özellikle 19. Yüzyıldaki Osmanlı saraylarında görmemiz mümkündür. Avrupalılar da Osmanlı devletindeki mobilyalara benzer mobilyalar üretmişlerdir. Tanzimat'la başlayan batılılaşma süreci İstanbul'da pek fazla kullanılmaya başlayan batı tarzı mobilyalar daha sonra saraylara da yansımış ve saraylarda da kullanılmaya başlamıştır. Fakat bu duruma bakıp da Türkler kendilerine özgü mobilyalar üretmiyor diyemeyiz. Padişahların marangozluğa merakları vardı ve Yıldız sarayında kurulan Tamirhane-i Hümayunda çok güzel mobilyalar üretilmiştir. Özellikle Dolmabahçe sarayında batılı tarzda mobilya örneklerine rastlamamız mümkündür. Bu çalışma genel olarak mobilya kullanımından, mobilyanın öneminden ve tarihçesinden bahsetmekle birlikte ağırlıklı olarak 19. Yüzyıl ele alınmaya çalışılmıştır. 19. Yüzyıl saraylarından Dolmabahçe sarayı, Beylerbeyi sarayı. Yıldız sarayı gibi saraylar da geleneksel ve kendine özgü mobilyaların yanında süslü Avrupa mobilya stilleri de üretilmiştir.

Kaynakça

- Adnan T., (1995). Sanat Terimleri Sözlüğü, Mobilya, Remzi Kitabevi.
- Afife B., (1995). Art Nouveau Mimarlığı ve İstanbul, <http://www.Mimar.Cc>. Yapı Dergisi 161.
- Alma M., (2007) Topkapı Sarayı Bağdat Köşkü ve Dolmabahçe Sarayı Muayede Salonu Mobilya ve Mekan İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Ana B., (1989). Genel Kültür Ansiklopedisi, Mobilya, c.16. Ana Yayıncılık.
- Ayşe O., (1984). Babam Sultan Abdülhamid(Hatıralarım), Selçuk Yayınları.
- Bahaeddin Ö., (1978). Türk Kültür Tarihine Giriş, cilt 3, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Banu B., (2007). 16. ve 18. Yüzyıllar Arasında Avrupa ve Osmanlı Münasebetleri Neticesinde Osmanlı Kültür ve Sanatının Avrupa Toplumuna Üzerine Gösterdiği Etkileşimlerden Bazı Örnekler, Marmara Üniversitesi.
- Bernard L., (1998). Modern Türkiye'nin Doğuşu, (Çev: Metin Kıratlı), Tık., 7.Baskı.
- Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedi, "Mobilya". cilt 16. Milliyet Gazetecilik AŞ İstanbul.
- Can K., (1962). Osmanlı Devri Ağaç İşleri, Tahta Oyma. Sedef, Bağ ve Fildişi Kakmalar, Türk Etnografya Dergisi, Sayı 4,.
- Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi (1998), "Mobilya", Cilt 2, Yem Yayıncılık.
- Enver Z, K., (2011). Islahat Fermanı Devri, cilt VII., Ttk.
- Feryal I., (1988). XIX. Yüzyıl Saray Osmanlı Mobilyası, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Filiz Y., (1993). Sanatta Osmanlı İmparatorluğu Fransa Etkileşimi, Osman Hamdi Bey ve Dönemi Sempozyumu, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Grand Master Genel Kültür Ansiklopedisi, (1992). Mobilya, cilt 4. Milliyet Yayıncılık.
- Ilona B., (2012). Tanzimat Sonrası Osmanlı Saraylarında Oryantalist Üslupta Mobilya ve Dekoratif Eserler, Milli Saraylar, Sayı 9,(Sultan II. Abdülhamid Dönemi).
- Mehmet Ö., (1995). Antika Ve Eski Eserler Kılavuzu, "Mobilya", Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedi, (1972) "Mobilya", cilt 8, Meydan Yayınevi.
- Özgür A., (2006). 19. Yüzyıl Batılılaşma Etkisiyle Osmanlı Sarayına Giren Mobilyanın Gelişimi: Dolmabahçe Sarayı Örneği, Yüksek Lisans Tezi.
- Sabah Genel Kültür Ansiklopedisi, (1991). "Mobilya", cilt 3, İstanbul.
- Selhan Y. U., (2010). Türklerde Çeyiz Sandığının Kullanımı ve Geleneksel Süslemeleri, cilt 1, sayı 1, ODÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Araştırma Dergisi.
- Şule Y., (1993). Son Dönem Osmanlı Saraylarında Oryantalist Mobilya Örnekleri, Osman Hamdi Bey ve Dönemi Sempozyumu, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Thema Larousse (Tematik Ansiklopedi) (1994). Sanat ve Kültür: Türk İslam, cilt:6, Milliyet Yayınları.
- Temel Britannica Ansiklopedisi (1993)., "Mobilya", cilt 12, Hürriyet Ofset.
- Türk Ansiklopedisi (1976)., "Mobilya", cilt xxiv., Meb., Yayınları.
- Türkan P., (2011). Osmanlı Batılılaşmasında Yirmi Sekiz Çelebi Mehmet Efendinin Paris Sefaretnamesinin Önemi, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. sayı 2.,
- Yeni Rehber Ansiklopedisi (1994)., "Mobilya", Cilt 14. İhlas Yayınları.

Zeynep İ., (1993). 19. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul'a Gelen Batılı Sanatçılar, Osman Hamdi Bey ve Dönemi Sempozyumu, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

İnternet Kaynakları

<http://www.gizemmobilya.com.tr/faydalı-bilgiler/mobilyanın-tarihçesi>.

<http://www.indeka.com.tr/barok-ve-rokoko-mobilya-sanati.html>.

<http://www.sanattarihivearkeoloji.com>.

<http://www.millisaraylar.gov.tr>.

EXTENDED ABSTRACT

This study delves into the intricacies of furniture used in 19th-century Ottoman palaces, exploring it through the lens of cultural geography. It aims to highlight the multifaceted role of furniture, not just as functional items but also as integral components of architectural aesthetics and cultural expressions. The research posits that furniture in Ottoman palaces during the 19th century was profoundly influenced by European stylistic evolutions, encompassing various styles such as Baroque, Rococo, and Art Nouveau, which were seamlessly integrated into the Ottoman context. The investigation begins by defining the concept and historical evolution of furniture, tracing its origins and development through different civilizations. The study emphasizes the significant cultural interactions between the Ottoman Empire and Europe, which played a pivotal role in shaping the artistic expressions in furniture design. These interactions are meticulously analyzed to understand how European styles were adapted and transformed within the Ottoman cultural milieu. A focal point of the research is the detailed examination of furniture in prominent Ottoman palaces such as Dolmabahçe, Yıldız, and Beylerbeyi. These analyses provide insights into the stylistic amalgamations that characterized the palace interiors. For instance, Dolmabahçe Palace showcases a remarkable blend of local craftsmanship with European stylistic influences, creating a unique hybrid style that exemplifies the cultural symbiosis of the era. The study reveals that Ottoman palace furniture was not a mere imitation of European styles but rather a sophisticated fusion that incorporated indigenous design elements and craftsmanship. This fusion is evident in the detailed ornamentations, choice of materials, and functional adaptations that reflect both local traditions and European aesthetics. The research underscores the role of furniture as a cultural artifact that embodies the dynamic exchanges and mutual influences between the Ottoman Empire and Europe. In addition to stylistic analyses, the study explores the socio-cultural implications of these furniture styles, examining how they reflect the broader cultural, economic, and political transformations of the period. The adoption of European styles in Ottoman palaces is seen as part of a larger trend of Westernization and modernization, which influenced various aspects of Ottoman society. The research also highlights the contributions of key figures and artisans who played a significant role in this cultural synthesis, documenting their influences and the legacy of their work. The findings of the study contribute to a deeper understanding of the cultural geography of the Ottoman Empire, illustrating how furniture, as a cultural and artistic expression, evolved in response to both internal dynamics and external influences. The research concludes that the development of Ottoman palace furniture in the 19th century was a testament to the empire's ability to assimilate and reinterpret foreign influences while maintaining its distinct cultural identity.

Ek bilgiler

Çıkar çatışması bilgisi: Araştırmada herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek bilgisi: Araştırmada herhangi bir kurum veya kuruluşun destek alınmamıştır.

Etik onay bilgisi: Araştırmada etik onay gerekli görülmemiştir.

Katkı oranı bilgisi: Araştırmanın katkı oranı %100 yazara aittir.